

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10-40 K, za pol leta 5-20 K, za četrt leta 2-60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so pošiljane prosto. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo, inserati. Enostopna peti-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 30 vin., večkrat po dogovoru.

21. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 14. marca 1908

Leto XI.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Jurčičev trg številka 3/I.

„Rdeči Prapor“

izhaja redno vsako sredo in soboto in velja za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K.

Za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Z Goriškega.

Imamo nov deželni zbor. Italijanski liberalci imajo devet mandatov, italijanski klerikalci 6. Slovenski liberalci devet in slovenski klerikalci pet. Torej liberalci obeh narodnosti v deželi 18 glasov. Klerikalci obeh narodnosti 11. Nadškof (virilist) 1.

Skupaj 30 glasov

Liberalna večina je, če bi ne bilo nekaj drugega zdaj.

Slovenski liberalci štejejo za svoje dr. Gregorina iz Trsta, dr. Frankota v Gorici, Križniča iz Kanala in Obljubeka iz Kviškega. Toda kdor pozna nekoliko natančneje te ljudi, ve, da nimajo z liberalizmom nič skupnega. Posebno doktor Gregorin! Ta se je z liberalizmom tako skregal, da ga celo svoje življenje nikdar ni ne imenoval, ne izvrševal. Njegov list „Edinost“ je široko po Slovenskem znan kot najneznajnejše in najbreznačelnije tiskano glasilo. Danes se klanja škofu, jutri ga psuje; danes napada duhovnike za njih politiko, jutri napada „Ljudski Oder“, ker priredi predavanje o „mrtyi roki“...

Hoče si pridevati ime liberalno, toda z vso vsmemo se poteguje za nune v Ciril-Metodovi šoli. Druge osebe, ki sem jih omenil, pa nimajo niti pojma o liberalizmu.

Morda je gospod Gabršček edini liberalec, ki pride v deželni zbor, in ni izključeno, da mu bodo drugi, ki se nazivljejo liberalne, sledili.

Socialisti so popolnoma izključeni iz deželnega zbora.

Kriv je volilni red, ki je skrajno krivičen. Zanimivo je, pogledati nekoliko številke v splošni kuriji oddanih glasov, ki vsaj kolikor toliko zrealizirajo razmerje v deželi. Poglejmo:

Italijanski klerikalci so imeli 7.836 glasov

Slovenski klerikalci 12.120

Klerikalci skupaj 19.956 glasov

Italijanski liberalci 3.029 glasov

Slovenski 18.066

Liberalci skupaj 16.089 glasov

Italijanski socialisti 1.817 glasov

Slovenski najmanj 900

Socialistov skupaj 2.917 glasov

Če bi bil v veljavi proporcionalni volilni sistem, tedaj bi se 30 poslancev razdelilo na sledeči način:

Klerikalcev 15 poslancev

Liberalci 13

Socialisti 2

Skupaj 30 poslancev

Z volilnim sistemom, ki ga imamo sedaj, pa je razmerje sledeče:

Liberalci 18 poslancev

Klerikalci 12

Socialisti 00

Skupaj 30 poslancev

Torej je razvidno, da je tak volilni red krivičen ne samo delavcem, ki jih oropa sploh vsakega zastopstva, temveč krivičen je tudi za meščanske stranke, ker daje večino onim, ki je nimajo. Krivico, ki danes čutijo klerikalci, bodo jutri občutili liberalci. Najboljši dokaz zato je velikanski poraz dokt. Gregorčiča, ki je bil oče tega volilnega reda in ga je ustvaril v svoje strankarske svrhe in žnjim — pogoreli!

Deželni zbor se ne bode prav nič razlikoval od preteklega. Upravljalo se bode po stari šegi deželno imetje brez racionalnosti, brez cilja in brez preobratov.

Deželni dolg bo naraščal; pokritja se ne bo našlo za učiteljske plače, za nove ceste, za blagostanje deželanov.

Možje, ki so izvoljeni, so nam porok, da niso zmožni najti deželi novih virov za blagostanje. Zatečena se bode spet narodna gonja mej italijanskimi in slovenskimi sodeželani. Navdušenost, ginjenost in — mizerija!

Tako bo končal ta novi deželni zbor svoje delovanje in gotovo bode zapustil prihodnjim volilcem ravno tako razočaranje, kakor zadnji. In ljudstvo bode odprlo oči? Bode znalo si pomagati? Težko je odgovoriti; ampak čeravno je preroški posel zgubil veljavo, vendar lahko trdimo, da bomo nepeli vse svoje sile, da pokažemo ljudstvu, kje leži krivda naraščajoče bede in kako si je treba pomagati. Če pravimo, da bode naša armada postala večja, tedaj to ni optimistično prorokovanje, ampak to nas uči dolga izkušnja.

Znanstveno podkovana trditev o razrednem boju se more slejaliprej pojaviti v popolni potezi tudi na Goriškem.

Razred ubogih je mnogoštevilčen; razred bogatih je maloštevilčen. Naj se prvi vzbudi, potem je drugemu kmalu konec.

Naša naloga je, da vzdramimo prve.

Hrvatske stvari.

Zagreb, 12. marca.

Danes je bil za Hrvatsko kritičen dan. V Zagrebu je vladala zadnje dni taka razburjenost, da jo je težko popisati. Vse je v nervozni mrzlici pričakovalo, kaj se zgodi ob otvoritvi sabora. Krožile so najraznovrstnejše verjetne in neverjetne kombinacije; da bo sabor takoj razpuščen, da bo odložen za dolgo dobo, da je ban Rauch imenovan za kraljevskega komisarja, da bo ustava suspendirana i. t. d. Napeta radovednost pa ni le vprašala, kaj se zgodi na vladnih stolicah, ampak tudi, kaj ukrene stranke. A radovednost ni dobila odgovora, kajti lahko se reče, da stranke do zadnjega trenutka same niso vedele, kako naj se vedejo.

V starčevičanski stranki se je v enajsti uri izvršila kriza; njen vodja in Mefisto, dr. Josip Frank je odstopil. Stranka je sprejela njegovo demisijo, česar sam pač ni pričakoval, ter je izvolila Davida Starčevića za predsednika, dr. Milan Starčević pa je izvoljen za podpredsednika. Že se govori, da pride vsled tega do združitve s „Hrvatsko stranko pravo“, katere glasilo je „Hrvatska“, s čemur bi bila hrvatsko-srbska koalicija oslajena in bi prišla ob večino.

Morda je tudi ta dogodek nekoliko uplival na vedenje koalicije; nedvomno pa je vplival nastop socialne demokracije, ki je zlasti v svojem glasilu „Slobodna Riječ“ resno svarila pred vsako pustolovsko in demagoško politiko ter je dokazovala, da je neizogibna dolžnost sabora, vpeljati splošno in enako volilno pravico, v kateri je edina garancija, da se hrvatski narod okrepi za boj proti ogrski vladi.

Psihologično je taka načelna politika res nekoliko otežčana. Razmerje med banom Rauchom in večino sabora je tako napeto, da ne more biti bolj Vrhutega je madžarska vlada še v zadnjem hipu nesramno provocirala. Wekerle je v Budimpešti naglašal, da je hrvatski ban zastopnik ogrske vlade v Zagrebu. To je sicer v sedanjih razmerah žalostna resnica, a težko jo je slišati.

Splošno se je torej pričakovalo burne prizore ob otvoritvi. Ban tudi. V svojem strahu je dal konsignirati vojaštvo, postavil je vojaški kordon ob Markovem trgu in častna straža je bila sočasno varnostna straža za Raucha. Vstopnice na saborske galerije se je izdajalo s skrajno previdnostjo.

Toda vse je ostalo mirno. Sejo je otvoril starostni predsednik Erazmo Barčič, ban je ob splošnem miru prečital kraljevski raskript, ki ne pove nič novega in prihodnjo sejo se je določilo za pojutrišnjem. Na Markovem trgu so bile pač demonstracije proti banu, dočim je množica burno pozdravljala razne poslance, med njimi zlasti prvega socialističnega poslanca sodruga Vitomirja Korača, katerega je snoči na tisoče ljudstva, ko se je pripeljal iz Šida, na kolodvoru hrupno aklamiralo.

Vprašanje je, ali bo znala večina še z naprej brzdati strasti, zavedajoča se, da se premaga Raucha in z njim madžarsko kliko samo s filozofskim mirom.

J. D.

Volilna pravica na Ogrskem.

Izmed vseh vprašanj, ki so na Ogrskem zrela za rešitev, ni nobeno tako važno, kakor reforma volilne pravice; važno ne le za Ogrsko, temveč tudi na eni strani za Hrvatsko, na drugi pa za A strijo. Vsa druga vprašanja, s katerimi je preobložena notranja ogrska in skupna avstro-ogrška politika, so odvisna od volilne pravice, ki bo dala ogrski državi novo lice. Tudi filozofiranje o državno-pravnih problemih, ki zavzema največ prostora v javnih debatah s te in z one strani Litve, ne morejo imeti praktične veljave, dokler ne dobi ogrska polovica ljudskega zastopstva, ki bo dajalo jamstvo za trajnost razmer.

Za delavce na Ogrskem ni treba razlagati pomena volilne pravice, ker je nad vse jasan. A važna je ogrska volilna reforma tudi za avstrijske delavce, katerim ne more biti vseeno, kakšne so socialne razmere v drugi polovici monarhije. V zalogosti socialnega zakonodajstva na Ogrskem je trajna nevarnost tudi za naše delavstvo; kajti dokler prihajajo z Ogrskega lahko cele trume stavkazarov, ki doma ne poznajo koalicijskih pravic in delavskega varstva, ne moremo imeti popolnega socialnega napredka pri nas. Zaraditega zasleduje avstrijski proletariat vseh narodov gibanje za ogrsko volilno pravico še z večjim zanimanjem, nego ga vzbuja splošna simpatija delavstva za vse delavske boje.

Pred kratkim so prišle v javnost vesti o namelih ogrske vlade, ki so porajale sum, da misli koalicija temeljito opehariti brezpravne sloje. Dunajski časopisi so zlasti pripovedovali, da hoče

Andrassy vpeljati pluraliteto, po kateri bi nekateri volilci dobili po dva, drugi celo po tri glasove.

V teh razmerah je posebno zanimiv govor, ki ga je imel bivši minister v Fejervaryjevem kabinetu Kristoffy na banketu meščansko radikalne stranke v Budimpešti. Govor je bil v vsakem oziru imeniten in napravi gotovo po vsej deželi velik vtisk. Najprej je Kristoffy branil svojo politiko, katere niso znali Košutovci dovolj oblatiti in z ostrim sarkazmom je pokazal, kako prazne so šovinistične fraze, s katerimi je koalicija slepila deželo. Ker se je s te strani imenovalo Kristoffya izdajalec dežele, pravi:

«V tej deželi je danes vsakdo izdajalec, kdor se drzne pritoževati se, ali pa imeti drugo mnenje; kdor zahteva pravice za ljudstvo, je izdajalec; kdor pravi, da je odstranitev bede nežnejša nego madžarski poveljni jezik, je izdajalec; kdor se boji zvišanja davkov, je izdajalec, skratka, v tej deželi je vsakdo izdajalec, kdor ima pogum, biti nekoliko nezadovoljen.»

Kristoffy se je potem zagovarjal zaradi očitanja, da je «vpognil» madžarski poveljevalni jezik:

«Da, storil sem to. Izvršil sem ta «atentat» zavedno, po določenem načrtu, ne le zato, ker je «voditelj voditeljev» priznal, da je to navaden humbug (sleparija), ampak tudi zato, ker sem vedel, da bi priganjanje v tem vprašanju spravilo deželo v neskončno politično bedo. Mirne vesti sem postavil nasproti zakrinkani politiki poveljevalnega jezika resnično pravico naroda, splošno, tajno volilno pravico, čegar pomanjkanje je po mojem prepričanju glavni vir vse naše mizerije.

Pa kdo govori danes še o poveljevalnem jeziku, iz katerega je postal pozneje polkovni jezik, potem kompanijski jezik in potem kafa? Splošna volilna pravica je pa danes program kralja in dežele in mi stojimo pred njegovim uresničenjem...»

Največje važnosti je seveda, kar je Kristoffy povedal o obveznosti sedanje vlade glede volilne reforme. Dejal je, da je kot minister pošteno zavaroval splošno volilno pravico v paktu, ki je bil sklenjen, preden je koalicija prevzela vlado.

«Bila bi velika pomota, misliti — je dejal — da bi bil pakt sklenjen samo med dvema faktorjema, med krono in koalicijo; kajti pri enem delu pogodbe, ki se tiče splošne volilne pravice, je bil navzoč še tretji faktor: brezpravno ljudstvo, izvrženi milioni, katere sva Fejervary in jaz, po najinem programu in po najini dolžnosti zastopala. Kraljeva beseda, ki pokriva ta pakt, je torej tudi narodova beseda!... Da izve ljudstvo, kakšna je njegova pravica, povem javno dotično točko pogodbe, ki se glasi:

8. Naloga te vlade bo uresničenje vseh v prejšnjih točkah navedenih poslov in razven tega kot zadnja dolžnost izvršitev reforme volilne pravice vsaj na tako široki podlagi, kakor je zasnovana v načrtu sedanje vlade.

Tedanja vlada je bila Fejervaryjeva. Volilna pravica je torej lahko širša, nego je bila v Fejervaryjevem načrtu, nikakor pa ne ožja. In ta načrt je zahteval splošno, tajno volilno pravico po občinah od 24. leta za vse državljane, ki znajo v kateremkoli jeziku čitati in pisati.

Splošna volilna pravica bo vpeljana in sicer bo pošteno vpeljana, ker se jo mora po pogodbi tako vpeljati...

Na Ogrskem je danes boj na štiri strani: Proti dinastiji, proti Hrvatom, proti našim narodnostim in proti lastnemu delavskemu ljudstvu. Voditi vse štiri boje pomeni pogin. Zato se morajo vsi napredni ljudje združiti za volilno reformo. Namesto razgretega šovinizma potrebujemo pošteno socialno politiko. To je bodočnost!

Politične sleparije.

V razredni državi mora politika imeti razreden značaj. To je tako utemeljeno v gospodarskih zakonih, da je prava bolezen, če kdo pričakuje od kapitalističnih faktorjev, da bodo zastopali interese brezposestnih slojev. Imamo pač, zlasti na Slovenskem, še na tisoče delavcev v raznih kategorijah, ročne in inteligentne delavce, ki ne razumejo te temeljne resnice in se tudi nočejo nekoliko potruditi, da bi jo lažje razumeli. Prisel bo čas, ko bodo spoznali, da je tako. A do tistega časa bodo sami trpeli škodo.

Vsak dan pribaja z dogodki, ki bi jim lahko odprli oči. Toda preveč jih je, ki miže nalašč. Preveč jih je, ki ne zaupajo sami sebi, preveč, ki mislijo, da morajo gospodovati oni, ki so si znali osvojiti gospostvo.

Razprave državnoborskega proračunskega odseka so take, da bi moral zadnji delavec pokazati hrbet meščanskim strankam, če bi premisljevalje čital, kako ravna meščanski poslanci. Zadnjič smo poročali, da so vsi meščanski udje odseka odklonili socialno-demokratski predlog glede državnih železničarjev, za katere je poslanec dr. Ellenbogen zahteval 20 milijonov kron. Takoj drugi dan so se krščanski socialci hoteli prilizniti poštnim uslužbencem. Poročevalec za poštni proračun je znani Prochazka. Mož, ki je poskušal svojo srečo že pri vseh mogočih delavskih, zlasti državnih kategorijah, a je povsod pogorel, je «priporočal» vladi, naj se ozira na razne zahteve poštnih uslužbencev. Tako «priporočilo» je zelo poceni. Noben pismonoša si zanj ne bo kupil ne ene žemlje. Socialni demokratje so prijeli moža takoj za besedo. Če se hoče, da bo vlada kaj storila za svoje uslužbence, se ji ne sme «priporočati», temveč prisiliti se je mora.

Toda krščanski socialci so vladna stranka. Ministrske sedeže imajo. Zato morajo ostati dobri prijatelji vladi. Ako ne bi bilo v državnem zboru ni v proračunskem odseku hudobnih socialnih demokratov, bi bila njih igra zelo lahka. S svojim «priporočilom» bi paradirali pri poštnih uslužbencih in nastopali bi kot njih «reševalci». Socialisti so jim pokvarili to hinavsko igro. Ker niso krščanski sami podali predloga, s katerim bi se kaj storilo za poštno uslužbenstvo, je socialni demokrat poslanec Beer izdelal tak predlog in je tako prisilil poslance, da pokažejo pravo barvo. Za podlago svojemu predlogu je vzel sodrug Beer one zahteve poštnih uslužbencev, ki jih je bil Prochazka «priporočal».

A kaj se je zgodilo?

Krščanski junaki so hipoma vtaknili svoje prijateljstvo v žep. Ko je bil podan predlog, s katerim bi se uslužbencem lahko zagotovilo zboljšanje, ga ni bilo več enega meščanskega poslanca, ki bi bil hotel dovoliti denarja v ta namen. Z besedami se vsi približujejo delavskim kategorijam. Kadar bodo zopet volitve, bodo vsi «navdušeni» zagovorniki delavskih slojev. A kadar je treba kaj storiti zanje, zadostuje, da se prikaže finančni minister in vsa prijaznost do «nižjih slojev» skopni kakor marčni sneg.

In v tem so vsi enaki, pa naj se imenujejo krščanske, liberalne, narodne, agrarne ali kakorkoli.

Sodrug Beer je zahteval štiri milijone sedemstotisoč kron za izpolnitev zahtev poštnih uslužbencev. Vlada seveda tarna, da nima denarja. Čudno. Za duhovnike ga je. Za častnike ga bo. Za ministrske penzije ga je tudi. Ampak ni ga za železničarje, ni ga za učitelje, ni ga za poštno uslužbenstvo, skratka ni ga nikdar za delavske sloje. In meščanski poslanci vseh strank pritrujejo: Ni ga.

Za predlog poslanca Beera so glasovali samo socialni demokratje: dr. Adler, Beer, Hybeš, Pittoni, dr. Renner, Seitz.

Proti predlogu so glasovali vsi meščanski poslanci: Auersperg, Conci, Drexel, d'Elvert, Glombinski, Kolischer, Kolovrat, Korošec, Malik, Mastalka, Morsey, Ploj, Prochazka, Rolsberg, Schmid, Schraffi, Stanek, Staniszewski, Steinwender, Stöckler, Sylvester, Šramek, Walcher, Wittek, Žitnik.

Doklej se bodo poštni uslužbenci še zanašali na svoje naravne nasprotnike?

Sodrug, somišljeniki! Zakajajte le v take gostilne kavarne in brivnice, kjer je na razpolago vaše glasilo... Agitujte povsod za „Rdeči Prapor“!

Politični odsevi.

O saniranju deželnih financ se posvetuje na Dunaju posebna anketa. Po domače se pravi takim anketam pesek v oči. Vlada ima svoje načrte na-

prej izdelane in sprejema redno samo take nasvete, ki se vjemajo z njenimi nameni. Recept, s katerim boče ozdraviti deželne finance, je že naprej znan. Zvišati hoče davek na žganje. Del tega dobička hoče država vtakniti v žep, del naj bi pa dobile dežele. S tem načrtom soglašajo tudi meščanski poslanci in neparlamentarni zastopniki mest. Direktni davki se ne smejo zvišati, pač pa indirektni — to je njih nauk. Od bogatinov se ne sme zahtevati nobenega vinarja, delavcem naj se pa odere še kožo... Deželno gospodarstvo je povsod razmajano, to je resnica. A kako pride delavstvo do tega, da se zdravi te bolečine na njegov račun? Dobrot nima delavstvo od dežele nobenih; bremen pa nosi že sedaj razmeroma več, kakor vsi drugi sloji. In zdaj mu hočejo naložiti še večjo pezo na hrbet. Zato se mora tudi preprečiti tako volilno reformo za deželne zbore, da bi prislo po njej tudi delavstvo do besede. Da, volilna pravica, to je gospodarska moč bogatinov. Z volilno pravico vlečejo kapitalisti ljudstvu denar iz žepa, z volilno pravico ga nakladajo v svoje blagajne. In tako bo, dokler ostane delavno ljudstvo pohlevno in potrpečljivo, kakor doslej.

V proračunskem odseku je poslanec sodrug Nömc pri razpravi o domobranskem proračunu pojasnil socialno-demokratske stališče. Poročevalca grof Kolowrat in Rolsberg sta na vse pretege hvalila uredbe pri domobranstvu in pri orožništvu. Na to je dejal poslanec Nömc:

Domobranstvo je že davno prekoračilo okvir, ki mu je bil določen ob ustanovitvi. Danes je domobranstvo res dopolnitev stalne vojske, kar je povsem neumestno. Če ima Avstrija boje z Ogrsko, se jih ima izvesti na gospodarskem polju, ne pa na vojaškem. Zavarovati se moramo proti nastopanju žandarmerije, ki hoče v nekaterih krajih igrati vlogo edinega merodajnega zavoda in določati politično vedenje prebivalstva. Pravice, ki so dovoljene žandarmeriji, segajo na vsak način predaleč; zlasti se mora protestirati, če se zlorablja žandarmerijo, da politično pritiska na delavce.

Žandarmerija ima nalogo, skrbeti za javno varnost, ne predstavlja pa politične moči na vasi. — Pri naborih naj se skrbi, da odpadejo navadni hrupni prizori; asentira naj se novince pred častnikom in zdravnikom, ne pa pred velikansko komisijo. Nedvomne pohablence naj se oprostijo nabora, če vpošljejo zdravniško spričevalo. Govornik zahteva, naj se vpelje dveletno vojaško službo, in protestira, da se hoče kontingent novincev pri domobranstvu zvišati za 5000 mož.

Tajni odsek avstrijske delegacije je sprejel Stürgkhovo resolucijo, ki zahteva, da se spomladi zopet skličejo delegacije in da se jim predloži tak proračun, ki bo obsegal zvišanje častniških plač.

Zakon o dveletni vojaški službi hoče vojna uprava baje predložiti, čim bodo to dopuščale politične razmere. Z drugimi besedami: Še dolgo ne. Dveletna vojaška služba je splošna ljudska zahteva. Prav zato je vojna uprava ne izpolni. S tem, da jo obljubljuje, hoče iztlačiti iz delegacij in iz državnih zborov še razne koncesije za militarizem. Če bi jo vpeljala, bi izgubila to prijetno sredstvo iz zato ga ne bo dala iz rok, dokler ne pritisneta državna zbora s primerno odločnostjo.

Pettisov novinec več kakor doslej hoče zahtevati vojna uprava za avstrijsko deželno brambo. Ker Madžari v ogrskem državnem zboru nočejo glasovati za zvišanje novinskega kontingenta za skupno vojsko, bi se militarizem rad okrepal na enostranske stroške Avstrije. Da bi bili avstrijski poslanci tako slepi, da bi dovolili tako neopravičeno obremenjenje avstrijskega prebivalstva, je skoraj neverjetno.

V hrvatskem saboru je definitivno razmerje strank po končanih ožjih volitvah sledeče: Hrvatsko-srbska koalicija ima 56 mandatov (torej absolutno večino izvoljenih poslancem), starčevićanska stranka 23, kmetska stranka 3, srbska radikalna 2, socialna demokracija 1, vsenemci 1, ustavna stranka 1, izven strank (Starčevićanec) 1.

Ogrsko žensko društvo je predložilo predsedništvu državnega zbora in ministru za notranje zadeve petičije, v katerih se zahteva volilno pravico za žene. Minister Andrassy je dejal, da politični in socialni pogoji še niso taki, da bi se moglo vpeljati žensko volilno pravico. Če bodo odločevale kapitalistične vlade, ne bo nikdar takih pogojev.

Sodna razprava zaradi černovskih dogodkov je končana. Kakor znano, je orožništvo v Černovi streljalo na ljudstvo, ki je hotelo brez orožja preprečiti, da bi madžarski duhovniki blagoslovili njih cerkev in da bi bil slovaški duhovnik pregnan. Žandari so takrat ustrelili petnajst ljudi, osemdeset so jih pa ranili. Zaradi tega niso bili obtoženi oni, ki so ukazali to prelivanje krvi, tudi ne oni, ki so streljali, temveč nekoliko mladih ljudi, ki so bili takrat med množico. In madžarsko sodišče jih je res obsodilo! Gospa Fula, sestra župnika Hlinke, še ne dvajset let stara žena, je dobila tri leta ječe, Ivan Javorka, Andrej Slišan in Ivana Košakova po dve leti ječe kot glavno kazen in še po tri leta kot «postransko» kazen! Trije obtoženci so dobili po 18 mesecev, enajst po eno leto, osem po 8 mesecev, petnajst po 6 mesecev. Tu sploh ni več govora o

pravosodju; to je navadno razbojništvo z justičnimi oblikami.

Ruski minister za zunanje zadeve Izvolskij baje odstopi, ker je izgubil carjevo zaupanje. Za naslednika imenujejo grofa Muravjeva.

Bulgarsko sobranje bo razpuščeno. Nove volitve bodo razpisane še tega meseca. Število poslancev se pomnoži za 14.

Atentat proti španskemu kralju Alfonzu se je izvršil v četrtek zjutraj, ne da bi bil uspel. Ze prej je prišlo iz Švice poročilo, da so imeli anarhisti v Bernu tajen shod, na katerem so sklenili umoriti španskega kralja in ministrskega predsednika Mauro. Madridska policija je takoj zaprla celo vrsto «sumljivih» oseb, zastražila je kolodvore, mnogo hiš, zaprla tovarne, a vendar bi se bil posrečil atentat, če ne bi bila bomba, ki je bila položena v dežni jarek, prezgodaj eksplodirala, namreč ob štirih zjutraj. Močni pok je vznemiril prebivalce, ni pa povzročil škode.

Zaradi makedonskih razmer je angleška vlada razposlala vladam velikih držav predlog, da naj se imenuje za Makedonijo posebnega generalnega guvernerja.

Na kraljevski grad v Kristianiji je dne 10. t. m. streljal neki Šved, po imenu Ivan Gren iz puske. Ustrelil je deset- do dvanajstkrat. Nekoliko strelcev je prebilo sipe in je padlo v sobe. Napa dalca so prijeli in odpeljali k policiji. Imel je še okrog 50 nabojev pri sebi. Misli se, da je umobolen in je baje že bil z blaznici.

Položaj maročanskega sultana Mulej Hafida se je poslabšal. Dva izmed njegovih ministrov sta stopila v zvezo z nasprotnim sultanom Abdul Azisom, da bi jima odpustil.

Proč z brezpravnostjo!

Za enake dolžnosti enake pravice!

Ljudstvo zahteva tudi za deželni zbor splošno in enako, tajno in direktno volilno pravico!

Če je zrelo za državni zbor, je zrelo tudi za deželni zbor!

Edmondo de Amicis.

Slavni pisatelj «Sreca», Edmondo de Amicis, je v sredo, 11. t. m., 61 let star umrl v mestecu Bordighera na ligurski obali. Italijanski narod je z njim izgubil enega svojih najsijajnejših pisateljev, socialna demokracija pa ognjevitiga pristaša in zagovornika.

Edmondo de Amicis je bil rojen dne 21. oktobra 1846 v Onegliji in je bil v svoji mladosti častnik ter se je tudi udeležil vojne z Avstrijo leta 1866. Pozneje se je popolnoma posvetil literaturi in je bil sedaj poleg d'Annunzia in Fogazzara najboljši pisatelj Italije. Največ slave mu je pridobil krasni roman «Cuore» (Sreče). V romanu «Čez morje» je prvič pisateljsko nastopil kot socialist. Slaven je postal njegov govor «O socialnem vprašanju» leta 1892, ki ga je imel pred vseučilišnimi dijaki v Turinu. Takrat je iz njega govoril pesnik in socialist. Z navdušenimi besedami je slikal solnce socialistične bodočnosti, ki vzhaja nad temo kapitalističnega sveta, in je zaključil:

«Oj, to solnce bo sijalo! Verjumbo v to. Naj bi videli vi, ki ste mladi, njegov vzhod! Blagor jim, ki bodo, videči njegove prve žarke, lahko rekli v svojih srcih: Mi smo hrepenele po njem in pričakovali smo ga!»

Pisateljstvo je začel de Amicis v listu «Italia militare» v Firenci, ki ga je začel urejevati leta 1867 in kjer je objavljati svoje črte iz vojaškega življenja. Zbral jih je pod naslovom «Bozzetti della vita militare». Že v teh črticah in njegovih novelah se je kazalo svežost de Amicisovega sloga. Ko so Italijani zavzeli Rim, je izstopil iz vojske in se je pečal izključno z literaturo. Potoval je mnogo po Španskem, po Angliji, Severni Afriki, Turčiji, Franciji in Ameriki in povsod je našel snovi za delo, ki jih je porabil v knjigah La Spagna, Ricordi di Londra, Olanda, Marocco, Constantinopoli, Ricordi di Parigi, Sull Oceano. Politično ozadje so imeli Ricordi 1870—1871 in Roma libera. Omeniti je tudi njegove «Poesie», nadalje «Ritratti letterarii» in «Gli amici». Več kot sto naklad je doživelo «Il Cuore». Socialističnega značaja sta romana «Il romanzo d'un maestro» (Roman učitelja) in «Il primo maggio» (Prvi majnik).

Domače stvari.

Kranjski deželni zbor se baje vendar sklicuje še tekom tega meseca. Toda vesti, ki poročajo to, pravijo, da bo sklican samo za konstituiranje. To bi bila že zaradi tega velika napaka, ker bi bila v tem samo izguba časa. Važno ni, da dobimo nove deželne odbornike, ampak važno je, da dobimo volilno reformo in da začne deželni zbor delati.

«Nova Doba» se že polagoma uči, rabiti enaka žurnalistična sredstva, kakor «Narod» in «Slovenec». Gotovo je v ljubljanskih razmerah težavno stališče za list, ki se hoče bojevati samo z dostojnim orožjem, kajli vseokrog leta po zraku listje, ki ni prav nič izbirčno v svojih sredstvih. Toda prav zaradi tega bi bilo treba radikalno spremenjenega časopisja, takega časopisja, ki se ne bi dalo na noben način potegniti na nizki nivo, na katerem stoji večina slovenska žurnalistika. «Nova Doba» nima one moči, da bi se ubranila takim izkušnjam. V zadnji številki se trudi, konstruirati nekako liberalno-socialistično volilno zvezo. Bodi glasilu «Gospodarske stranke» povodano, da si s takim podtikanjem ne bo pridobilo simpatij. Če opozarjamo liberalne poslance, da naj glede volilne reforme ne uganjajo komedij, je to naša pravica, katero bi si pa tudi «Nova Doba» lahko enako lastila, kakor mi. Treba je že nad mero stilističnega poguma, da se iz tega izdestilira «pogoje za volitev». Da bi se nad liberalci maščevalo, če bi za vsako ceno obstruirali volilno reformo, je pač lahko uganiti. «Gospodarska» je sicer «mlada» stranka, ve pa menda vendar, da marsikateri volilec sploh ne misli mnogo, kadar izroča svojo glasovnico volilni posodi. Ni pa težko razumeti, da bi se v marsikateri glavi zdramile misli, če bi poslanci, za katere so glasovali, uganjali prevelike neumnosti. In kadar bo v deželnem zboru volilna reforma na dnevnem redu, tudi mi ne bomo sedeli za petjo. Torej se nič ne bojimo očitanja, da smo napačno prorokovali, če pravimo, da bo pri novih volitvah plačal neumnosti, kdor jih bo uganjal.

Ljubljanski klerikalci si res domislijo, da imajo pravico, zahtevati od socialnih demokratov nekako politično odgovornost. Da je njih Arko propadel v Idriji, jih je tako spravilo ob pamet, da že ne vedo več, kaj počenajajo. Najbolj smešno je, če govore o «izdajstvu» socialnih demokratov. Za izdajstvo je pa vendar treba predpostavke. Mar imajo socialisti kako obveznost napram klerikalcem? To naj gospodje povedo, če morejo. Ali smo bili kdaj zavezniki? Tako na slabih nogah pa socialna demokracija se vendar ni, da bi morala vpraševati druge stranke, kaksno taktiko naj zavzema. In da je socialno-demokratska stranka najbolj načelna in najbolj dosledna nasprotnica klerikalizma, bi gospodje klerikalci tudi že lahko vedeli. — Še več; lahko pravimo, da je socialna demokracija kot stranka na Slovenskem edino načelno in dosledno nasprotna klerikalizmu.

Sami sebe smešijo klerikalci. V času, ko ni imela socialno-demokratska stranka še nobenega povoda, sklepati kaj o ožjih volitvah, je «Slovenec» že pisal, da bodo idrijski socialisti pri ožjih volitvah glasovali za Gangla. Sedaj, ko se je to zgodilo, se pa ne more dovolj načuditi, da se je uresničilo njegovo proročanje. Kaj zaupajo klerikalci sami sebi tako malo?

Ožje volitve na Gorškem v kmetski kuriji so se končale v prid klerikalcem. V goriski okolici je izvoljen Berbuč, ki je dobil 1136 glasov, proti Obljubeku s 1133 glasovi. Večina iznaša torej komaj 3 glasove. V tolimskem okraju pa je dobil Kosmač 784 glasov, liberalni nasprotnik Juretič pa 618. S tem se je pozicija klerikalcev v gorškem deželnem zboru nekoliko zboljšala.

Nauk zadnjih gorških volitev je tako jasen, da bi ga moral slepec spoznati. Tak volilni red, kakor ga ima gorška dežela, je kratkomalo nevzdržen in če imajo meščanske stranke še kolikaj zmisla za politično življenje, mora biti temeljita volilna reforma njih prvo delo v novem deželnem zboru. Dopis z Goriskega, ki ga objavljamo na prvem mestu današnje številke, kaže že eno stran krivičnosti, ki je obsežena v sedanjem volilnem redu. A pokazalo se je še nekaj drugega: Take volitve so brezprimerno trpinčenje volilcev. Vsa absurdnost «splošne kurije» v okviru kurialnega sistema je prišla na dan pri teh volitvah. Veliko število volilcev, ki imajo po tem ljubeznivem redu dvojno volilno pravico, je moralo štirikrat voliti: Dvakrat v splošni in dvakrat v kmetski kuriji. Temu dejstvu pripisujejo liberalci svoj poraz v gorški okolici. Naj imajo prav, ali pa ne, gotovo je vendar, da mora tak volilni napor utruditi volilce; ni se pa tudi čuditi, če vzkipe v tako dolgotrajni in seveda stopnjevani agitaciji strasti do vrhunca in če igrajo končno vsi drugi motivi večje vloge od političnih. Nezmisljenost tega volilnega sistema so občutile vse stranke na svoji koži. Socialni demokratje so ob njem ostali brez mandata, klerikalci so bili razočarani v splošni, liberalci pa v kmetski kuriji. Upati bi se torej vendar smelo, da se zedinijo ves deželni zbor v odpravo volilnega reda, ki nikomur ni pravičen in v uredbo edino pametnega sistema: Splošno in enako volilno pravico s proporcijo.

Tržaški deželni zbor je sklican za ponedeljek, 16. t. m. na kratko zasedanje. Važnost te seje je velika. Kakor znano, je lani deželni zbor sklenil volilno reformo, a v takih parlamentarnih razmerah, da bi bilo kratkomalo nemogoče, priznati legalnost onih sklepov, povsem spominjajočih na nekdanje dunajske Falkenhayniade. Sankcije ona reforma ni dobila. Sedaj predloži vlada deželnemu zboru nov načrt volilne reforme. Kakšen bo, še ni prav natančno znano. Tržaški delavci bodo vse-kakor gospodi gledali na prste.

Iz stranke.

Deželna konferenca v Gorici.

V nedeljo, dne 9. t. m., so se zbrali v Marcinjevi restavraciji v Gorici zaupniki naše stranke iz slovenskega kraja dežele. Bilo jih je nad 60. Zastopani so bili vsi kraji, kjer so imeli socialisti glasove v splošni kuriji.

Za «narodno-napredno» stranko je prišel dr. Dragotin Treo.

Sodrug Gaspari je otvoril zborovanje in objektivno razjasnil politične razmere v deželi ter prosil zaupnike, naj izrečejo svoje mnenje, kako se vesti v ožjih volitvah, ki se imajo vršiti naslednjega dne v splošni kuriji med liberalno-agrarno in klerikalno listo.

Dr. Dragotin Treo je pozival navzoče, naj se udeleže volitev in naj glasujejo za liberalce proti klerikalizmu. Povedal je, da je pooblaščen od liberalne stranke, prositi za pomoč.

Zaupniki iz Podgore in iz Solkana so se izjavili za abstinenco. Sodrug Vrčon tudi; sodrug iz Vrtojbe so izjavili, da bi glasovali za liberalce. Največ se jih je potem izjavilo, da glasujejo, kakor sklene konferenca.

Debata je trajala 4 ure. Govoril je tudi dr. Hinko Tuma, ki je izjavil sledeče:

Danes javno naznamim, da oficielno pristopim v socialno-demokratsko stranko in se podvžem od sedaj naprej strankarski disciplini, oziroma vsem sklepom stranke.

Tej izjavi je sledil viharen aplavz, ki se dolgo ni polegel.

Dr. Treo je milo gledal svojega kolega v liberalizmu, ki je dal liberalizmu za vselej slovo.

Dr. Tuma je nadaljeval svoj govor, da je liberalizem umrl in če bi se gorški liberalci ne bili skrili za agrarce, bi ne bili imeli niti 600 glasov v splošni kuriji. — Misli pa, da ne sme priti na površje klerikalizem, zato priporoča, naj se voli protiklerikalno.

Več kot 40 zaupnikov se je oglasilo za besedo, slednjič se je sklenilo z vsemi glasovi proti glasovom zaupnikov iz Podgore, podpirati liberalce v ožji volitvi.

Podgorčani (127 glasov) so potem izjavili, da se podvžajo sklepu konference.

Izd volitev je že znan; liberalci so dobili 1000 glasov več. Tako je bilo število naših volilcev že pri prvem skrutinju, ki pa je prišlo vsled «razcep-ljenih» glasov popačeno v javnost.

Največ so zaupniki na konferenci napadali liberalce, ker so podpirali tržaškega solzarja dr. Gregorina, ki je ustanovil v Trstu stavkokazno organizacijo proti delavcem.

Dr. Treo je izjavil, da dr. Gregorin ni kandidat narodno-napredne stranke, temveč kraških volilcev. Nar.-napredna stranka je sicer podpirala njegovo kandidato le kot protiklerikalno, ne pa kot kandidato somišljenika. S tržaškimi stavkokazi da nimajo gorški liberalci nič skupnega.

Ta izjava je bila z zadovoljnostjo vzeta na znanje.

Hrvatska socialno-demokratska stranka ima svoj letošnji zbor stranke o Veliki noči, dne 19. in 20. aprila, v Zagrebu.

Raznoterosti.

Radovedna vprašanja na hudiča so prepo-vedana; take «modrosti» uči «Moralna teologija» katoliškega teologa in profesorja Göpferta v Würzburgu. Doslovno se bere v tej «imenitni» knjigi sledeče:

«Prepovedano je, predlagati hudiču radovedna vprašanja in bi velik greh, spuščati se s sata-nom v slučaju obsedlosti v daljši pogovor; nasprotno pa je menda le majhen greh, predložiti mu le to ali ono posamezno radovedno vprašanje.»

Take gorostasne neumnosti se uči na katoliških fakultetah.

V isti knjigi se pa najde tudi lep primer za katoliško moralno:

«Včas je dovoljeno ali pa celo dolžnost, skrivati pravo vero, namreč če gre za to, pridobiti za cerkev ali vero veliko korist, ali pa odvrniti od cerkve, od vere ali od sebe veliko nevarnost. Ne more se smatrati za krivično (četudi je nedovoljeno), če pravi kdo, da bi se ognil dayku ali carini, da nima časa, če resno trdi, da nima nič davku podvrženega, ali če na vprašanje pravi, da nima ničesar deklarirati. Tudi ne bi bila krivičnost, če bi moral uradnik nadomestiti svoto, ki manjka, kajti to ima pripisati svoji lastni malomarnosti... Temu se torej po katoliški pravi «moralni»!

Društvene vesti.

Znanstveno predavanje, ki ga priredi «Akademija» v nedeljo, 15. t. m., ob 8. zvečer v dvorani «Mestnega doma», bo tudi za delavstvo zelo zanimivo. Predaval bo vseučiliški profesor iz Zagreba dr. Šilović o «pogojni obsodbi in o pogojnem kazenskem dopustu». Reforma kazenskega sistema v tem zmislu, da se obtožence prvokrat samo pogojno obsodi in da se jim odpusti kazni,

če v določenem času ne ponove kaznivega dejanja, se naslanja na kriminalistične teorije sodnika Ferrija v Rimu in igra v moderni kriminalogiji že veliko vlogo. Ona tvori del socialne kriminalistike, ki ne smatra kazni več za instrument maščevanja, temveč za socialno sredstvo, katero je rabiti samo z ozirom na splošne interese človeške družbe, ne pa v zadoščenje barbarskih instinktov. Po glasu, ki ga uživa profesor dr. Silovč, je torej pričakovati zanimivo predavanje. Opozorjamo, da imajo delavci prost vstop na predavanja »Akademije«.

Dopisi.

Pulj. Od česa bi živeli naši »narodnjaki«, če ne bi bilo socialistov? Italijanskih kamoristov ne smejo več napadati, odkar so sklenili z njimi izdajniški pakt; z vlado se ne smejo bojevati, ker niso nič drugega, kakor vladni lakaji; zmerjati in bruhati umazanost pa morajo, ker drugače niso zdravi. Taka je pač njih natura. Ob svoji pobožnosti bi morali prirediti vsaj zahvalno procesijo, da jim dajo socialisti včasih kaj dela. Ne moremo si n. pr. misliti, kakšna nesreča bi zadela »fini« list »Omnibus«, če bi bil obsojen, da ne sme 48 ur izreči nobene podlosti? Ta listič živi namreč od same surovosti in če ga ne bi v Pulju že pre-dobro poznali, bi bil njegov urednik skupil že več klobut, nego bi jih mogel nositi. Toda ljudje imajo preradi svoje roke. — Kakršen je list, taka je pa tudi stranka.

Priložnost za izrigavanje je dobila čedna narodnjaško-lakajska družba, ko je jugoslovanska socialno-demokratska stranka priredila v nedeljo, 8. t. m. ljudski shod v hotelu »Belvedere«, da se pogovori o narodnih in šolskih razmerah v Istri. Najbolj boli narodnjake, da je bila na shodu taka udeležba, kakršne na svojih shodih pač niso vajeni. Za predsednika na shodu je bil izvoljen sodrug Kermelj, glavni poročevalec pa sodrug Petejan. Razume se, da je, pojasnivši razmere v deželnem zboru, vzel pogodbo Slovanov z Italijani glede volilne reforme pod kritično steklo. Razume se pa tudi, da ta kritika ne more dišati Laginjevemu trahantom, ki so zaradi tega pakta sami tako potrti, da ne najdejo, besedice za obrambo. Žugati socialistom, da »bodo govorili«, je lahko. Ampak naj že namesto žuganja in napihovanja povedo, kako morejo opravičiti ta pakt, zaradi katerega bi poobešali socialiste, da bi ga bili oni sklenili.

Sodrug Petejan je pojasnil, da je v Istri šestdeset slovenskih občin sploh brez šole. Za to sramoto nimajo narodnjaki pravega smisla. In verjamemo jim, da bi jim bilo povsem všeč, če sploh ne bi bilo šol, kajti za njih namene zadostuje popolnoma, če se nauče otroci očenas in zdravo Marijo. Dokler govorite o pomanjkanju šol, je »Omnibus« povsem flegmatičen; čim se pa dotaknete klerikalizma v šolah, pa vzroji, kakor da ste posegli v sršenovo gnezdo.

Sodrug Petejan je omenil državno dolžnost za pouk in je podal po državnem proračunu zanimive podatke o dohodkih in njih virih; napravil je jasno paralelo med izdatki za militarizem in za šolstvo. A to je narodnjakom zopet poper v oči. Njih veteranski duh zaropče v mislih takoj s sabljico, čim se dotaknete oboževanega militarizma.

Zanimivo je, kako se narodnjaki potegujejo za nemški in italijanski učni jezik v šolah družbe sv. Cirila in Metoda. Da je v Istri nemški učni jezik potreben, more tudi samo avstriakantovski blapec vlade, ki hoče vzgajati samo frajtarje za armado in veterance. Znanje italijanščine je v Istri gotovo koristno. Toda to naj reče socialist! Kamnoli ga bodo. Narodnjaki se pa v družbenih šolah lahko za žive in mrtve potegujejo ne le za italijanščino, temveč tudi za nemščino. In Vaš »narodni« in »liberalni« »Slovenski Narod« jih podpira in zagovarja! Čestitamo ljubljanskemu liberalizmu!

Istra plačuje 1.595.000 kron direktnega davka in sicer hišnega razrednega davka 155.000 kron, hišnega najemninskega 455.000, zemljiškega 425.000, pridobninskega 140.000, osebnega dohodninskega 320.000 kron in drugih davkov 100.000. Farizejsko je torej podtikanje, da nima država nič od Istre. Toda storila ni slej nič za Istro in če socialisti zahtevajo, naj začne izvrševati svoje dolžnosti tudi napram tej deželi, tedaj pridejo narodnjaki, ne pomagat, ampak — zmerjat!

Da je sodrug Petejan kritiziral ne le družbo sv. Cirila in Metoda, ki je notorično ultraklerikalna in kakor smo pokazali, tudi nenarodna, tem-

več da je krepko prijel tudi Lego nazionale, zavod za dušni lov, zamolče narodnjaki, kakor zamolče sploh vse, česar ne morejo zaviti.

Govorila sta tudi sodruga Haramina in Jelčič. Da sta zadela v živo, se vidi najbolje po surovem psovanju Omnibusa. Da se je Jelčič drznil kritizirati Laginjo, smatrajo narodnjaki za crimen laesae maiestatis. Pa je že tako. Maliki ne sede več tako prijetno na tronih kakor včasih, ko je vse ljudstvo ležalo na trebohu pred njimi.

Šaljive bazare
kakor tudi vse
slavnostne predmete
dobavlja najceneje
WUNIBALD PLANN
Dunaj, VI/2, Wallgasse 19
(poleg Raimundtheater). 22

Verner, dečko moj, kaj hočeš?

Bonbončke ali Fayeve prave sodenerske mineralne pastile? Verner odgovori: Bonbončke in Fayeve Fayeve prave Sodener. Pa stric se nasmeje: Ne, to pa ne, ali Fayeve Sodener ali pa sladkarije. Zdaj se odloči mali. Pa hočem rajši le Fayeve prave Sodener. V mojem razredu jemlje vsi otroci Fayeve prave Sodener s seboj v šolo — te hočem imeti tudi jaz. In učitelj pravi, da je to prav pametno in ni zaradi tega tudi nikdar nihče bolan iz našega razreda. — Fayeve prave Sodener veljajo škatljica K 1.25 in se dobivajo v vseh lekarnah, drogerijah in trgovinah z mineralnimi vodami.

Glavno zastopstvo za Avstro-Ogrsko:
W. Th. Guntzert
Dunaj, IV/1, Grosse Neugasse 27.

3letna pismena garancija!
Vsakemu se nudi prilika, da kupi za
8 K preje 18 K
Krasna prava »Gloria« srebrna ankerremontoir ura, gravirana z dvojnimi pokrovom natančno preizkušena na 10 kamnov tekoča. Z lepo veržico in obeskom K 10. Ista ura s sekundarnim kazalcem K 9. Meteor-Tula K 7.90.
Razpošilja po povzetju **Ekspozitna trdnja ur, Dunaj XIV/3**
(prej Henrik Weiss). Sechshauserstrasse 5/11.

KAVARNA
„Unione“
preje „Tedesco“ v Trstu
se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Trboveljska premogokopna družba sprejme
ZIDARJE
proti dobri plači. 3-2
Zglasiti se je pri obratnem vodstvu v Trbovljah.

Novo! **Novo!**
Te dni izide v založbi časopisa „Naprejš“
v Idriji brošura
„Proletarijat“
ki jo je napisal Karol Eautsky, poslovenil Anton Kristan.
Brošura »Proletarijat« obravnava sledeče predmete: »Proletarec in rokodelski pomočnik«, »Delavska mezda«, »Razpad proletarske rodbine«, »Prostitucija«, »Industrijska rezervna armada«, »Rastoča razsežnost proletarijata« in »Trgovski in „izobraženi“ proletarijat«.
Cena brošure **30 vinarjev**.

Berite! **Berite!**
Čitajte in širite sledeče knjige in brošure:
K. Kautsky:
„Kdo uničuje proizvodnjo v malem?“
Cena 30 vinarjev.
H. Kirchsteiger:
„Pod spovednim pečatom“.
I. del velja 2 kroni 60 vinarjev. II. del velja 2 kroni.
A. Kristan:
„Socializem“.
Cena 20 vinarjev.
A. Kristan:
„Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo“.
Cena 10 vinarjev.
K. Marx in Friderik Engels:
„Komunistični manifest“.
Cena 40 vinarjev.
A. Kristan:
„Zakaj smo socialisti?“
Cena 14 vinarjev.
„Vatikanski jetnik“.
Razglednica. Komad 6 vinarjev. 100 komadov 5 kron.
Vse te knjige in brošure se dobe v upravi »Rdečega Praporja« v Ljubljani, »Naprejš« v Idriji in v vseh slovenskih knjigarnah v Ljubljani, Trstu, Gorici in Kranju.

AUSTRO-AMERICANA
TRISTE NEW-YORK
Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
zanemljivo potovati naj se obrnejo
na
Simona Kmetelka
v Ljubljani Kolobovske ulice 28
Kotkovstr. Pijasniki doje se brezplačno

Prva domača slovenska pivovarna G. Auerjevih dedičev
v Ljubljani, Wolfove ulice št. 12
Ustanovljeno leta 1855. Številka telefona 210. Ustanovljeno leta 1855.
pod novim strokovnim vodstvom priporoča slavnemu občinstvu in spoštovanim gostilničarjem svoje novo varjeno, priznano izborno pivo v sodoih in steklenicah.
Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Bartl. Tiska Iv. Pr. Lampret v Kranju.